

גדר איסור נזיר

ברמב"ם פ"א מברכות ה"א כל האוכל דבר האסור בין בזדון בין בשוגג אינו מברך עליו לא בתחלה ולא בסוף, כיצד הרי שאכל טבל של דבריהם או שאכל מעשר ראשון שלא נטלו תרומותיו או מעשר שני והקדש שלא נפדו כהלכתן אינו מברך ואצ"ל אם אכל נבלות וטרפות או שתה יין נסך וכיוצ"ב, וכ"ה בשו"ע קצ"ו א', וע' במ"ב אפי' אין איסורו בעצם אלא משום שהוא אסור על עצמו דבר זה ומקורו בתוספתא דמאי פ"ב גבי יין לנזיר, ומכאן זה הק' על מה שהביא בשע"ת בשם גדול אחד שאיסור נדר מברכים עליו, וי"ל דתלי במחלוקת האחרונים אם איסורי נזיר הוי כנדר כמש"כ באבני"מ בתשו' כ"ב בשם מהר"י בן לב שהוא איסור חפצא שאוסר ג' מינים אלו, וד' המהרי"ט שמקבל עליו תואר נזיר וממילא אסרתו תורה בכל איסורי נזיר, והשתא אם הוי איסור שהוא מקבל עליו א"כ מוכח שגם בזה אין ברכה, ולמהרי"ט שמקבל עליו תואר נזיר וממילא אסרתו תורה י"ל שאין ראוי לנדר שהוא אסור.

איסור חרצנים לנזיר

בס' תיבת גומא לבעל פמ"ג פ' נשא בהפטרות כ' שאיסור חרצנים הוא הרחקה לאיסור יין ע"ש שגם איסור חצי שיעור הוא הרחקה לשיעור שלם וע"כ אין איסור חצי שיעור בחרצנים שאין הרחקה על הרחקה, והנה בנדרים דף פ"ג א הק' בגמ' שאשה שנדרה בנזיר והפר לה בעלה שתהא אסורה ברחצן כיון שבעל מיפר רק נדרי עינוי נפש ובחרצן אין לה עינוי נפש, ע"ש שתי שאין נזירות לחצאין, וק' מאי קס"ד שתהא מותרת ביין ואסורה בחרצן והרי מחרצן הוא רק הרחקה ליין, ואם מותרת ביין איך תאסור בחרצן. ע' בית הלוי חלק א' סי' א' בהא שדנו בגמ' יבמות ג' ב' שעשה של יבום ידחה ל"ת של ערוה, והרי קיום מצות יבום הוא בביאה עצמה, וקודם הביאה עובר בלאו דלא תקרבו ועדיין אינו מקיים את העשה, והרי אין עשה דוחה ל"ת אלא בעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה, ותי' דלאו דלא תקרבו הוא הרחקה לאיסור ביאה וכיון שאיסור ביאה הותר ל"ש איסור לא תקרבו, וה"נ איך אפשר שיהא איסור חרצן בזמן שמותרת ביין.

חטאת נזיר

הנה כל חטאת יחיד היא כשבה או שעירה כמבואר בפ' ויקרא (גבי חטאת קבועה) פרק ד' כ"ח ל"ב וכן (גבי קרבן עולה ויורד) בפרק ה' פ"ו. ואילו נשיא מביא שעיר דוקא (כמבואר בפרק בפ"ד פכ"ג), ומצינו חטאת שמביא דוקא שעירה וזה בעבודה זרה כמבואר בפ' שלח (במדבר ט"ו כ"ז), אבל מצינו חטאת שביא דוקא כשבה, והוא בנזיר בפ' נשא (במדבר פרק ו' י"ד והקריב את קרבנו לד' כבש בן שנתו תמים אחד לעולה וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת, וכ"ה ברמב"ם פ"ח מנזירות ה"א ותו' נזיר מ"ה סוף עמ' א', וכן בתו' נזיר כ"ו ב' ד"ה אבל, וכן מצינו גם במצורע ויקרא י"ד י' וכבשה אחת בת שנתה.

ובהוריות י"ג א' אמר רבא תנאי היא מר סבר שעירה עדיפא שכן נתרבתה אצל עבודת כוכבים ביחיד ומר סבר כבשה עדיפא שכן נתרבתה באלה, ויל"ע למה לא אמרו שכבשה קודמת שכן נתרבתה בנזיר ומצורע, וכן בזבחים ח' ע"א גבי ילפותות שחטאת שלא לשמה פסולה, חטאת חלב מחטאת נזיר לא גמרה שכן יש עמה דמים אחרים, והיינו שחטאת נזיר יש עמה גם עולה ושלמים, ולמה לא פרכו שיש חומרא בחטאת נזיר שכן באה דוקא כשבה ואילו חטאת חלב באה כשבה או שעירה וי"ל, וע' בכריתות ד' א' וכן בבכורות ה' ב' "דאמר ר' יוסי בר' חנינא למה נאמרו אימורין בבכור שור, אימורין בבכור כשב, אימורין בבכור עז, צריכא, דאי כתב רחמנא בבכור שור שכן

נתרבה בנסכים, כשב שכן נתרבה באלה, בעז שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים ביחיד", ולמה לא אמרו גבי כבש שנתרבה בחטאת מצורע וחטאת נזיר.

וכן בבכורות ה' ב' "דאמר ר' יוסי בר' חנינא למה נאמרו אימורין בבכור שור, אימורין בבכור כשב, אימורין בבכור עז, צריכא, דאי כתב רחמנא בבכור שור שכן נתרבה בנסכים, כשב שכן נתרבה באלה, בעז שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים ביחיד", ולמה לא אמרו גבי כבש שנתרבה בחטאת מצורע וחטאת נזיר.

ואולי רק מה שמכפר על ע"ז הוא מעלה אבל נזיר אינו מעלה כ"כ. וע' בתו"כ פ' וידקרא דיבורא דחובה פרשת י' חטאת מצורע תוכיח שיש לה חליפין בעוף ואין לה חליפין בשעירה", וכן ע' בערוך לנר כריתות כ"ז שחטאת מצורע דוקא כשבה ולא שעירה, וגם באו"ש במילואים להל' תמידין ומוספין פרק ז' כ' לענין חטאת נזיר שהיא דוקא בכבשה ולא בשעירה ומה"ט הק' בגמ' בהוריות ה"ל ות"י שאין זו מעלה בשעירה כיון שחטאת נזיר אין מכפרת על כריתות.

איסור טו"מ לנזיר

בעל הטורים במדבר ו' ו' על נפש מת לא יבא לומר לך שאם תשרה עליו שכונה מחמת נזרו שלא יאמרו שהוא דורש אל המתים, וצ"ע א"כ למה נזיר משמשן הותר בטומאת מתים.

מכר שערו וקיבל נזירות

א. בס' תורת הנזיר כ' שהרי שער נזיר אסור בהנאה אבל מי שמכר שער ראשו לאחר ואח"כ קיבל נזירותו לא יחול איסור הנאה על השער משום שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וכ' מו"ר הגר"ח קניבסקי ע"ז ונדפס בתחילת ספר ארזי הלבנון על מס' נזיר, "בהערה ק' הביא בשום תורת הנזיר דהמוכר שער ראשו לחברו ואח"כ קיבל עליו נזירות אין שער ראשו נאסר שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וזה צ"ע דהא קיי"ל הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד ונזירות קדושת הגוף היא כהקדש", והק' על דבריו שהרי איירי כאן במכר גמור ולא בשעבוד, והשיב הגר"ח "אי אפשר למכור שער ראשו דהוי כמוכר אבר בגופו אבל מוכר כדי לגזוז ולהשתמש בו א"כ כל זמן שמחובר בראשו אין לו עליו אלא שעבוד, ואפי' אם רשאי להשתמש בו גם בעודו בראשו אין זה אלא שעבוד כמו שדה לפירות כי עתה זה גופו, וגם י"ל דהקדש מפקיע גם מכר כי גם שעבוד מכר הוא אלא שאין מציאות שיקדיש דבר מכור שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו, אבל בנזירות שע"כ חל עליו ממילא חל גם על שערו", ב. והנה יל"ע דהנה שער עבד לכא' שייך לרבו וכיוול למכרו, וע' בשו"ת מענה אליהו להגאון אדר"ת ז"ל סי' ע"ד שכ' "סי' קצ"ו מספקא לי בתשל שערו מעבדו אם הוא אכילת פירות בשדה לקנותו, והיינו שהרי נחלקו הראשונים אם אכילת פירות הוי קנין חזקה, ונסתפק הגאון האדר"ת בתולש שער מעבדו אם חשיב כאכילת פירות, והיינו שלכא' הואיל והשער שלו הוי כאכילת פירות.

ואמנם יש לדון שהרי מצינו ברמב"ם פ"ב מחובל ה"ד המגלח שער ראש חבירו נותן לו דמי בשתו בלבד כו' ובושת שאין לך בושת גדולה מזו. וע' בנדה מ"ז א' שמואל לטעמיה דאמר שמואל לעולםבהם תעבדו לעבודה נתתים ולא לבושה, וא"כ אה"נ שאסור להסיר ממנו את שערו באופן שיהיה לו מזה בושת, אבל באופן שאין לו בושת יכול הרב ליקח שערו ולמכור,

וא"כ יש לדון שעבד שקיבל עליו נזירות הוי כמוכר שערך לאחר, וסברא ראשונה שכי' הגר"ק דהוי רק שעבד כיון שא"א למכור חלק מגופו ל"ש כאן שהרי עבד באמת אפשר למכור, אבל לסי' שני' שכי' שאם קיבל עליו נזירות ממילא חיילא גם על שערך הקנוי שייכא גם כאן.

ג. ועי' בקדושין ד' א' שיש פסוק בקטנה ונערה שמע"י של אביה ויש פסוק על קידושהי שהם של אביה ויש שם צריכותא ע"ז, ויל"ע מה דין שעה, ואם שעה לאביה יש לדון כנ"ל בקיבלה נזירות מה דין השער, ואפשר שכאן ודאי שאין לאביה אלא שעבד וא"כ לכו"ע הנזירות מפקעת מידי שעבד.

ד. עוד כי' שם הגר"ח "ואם נימא ששערך לא נאסר א"כ לא חל עליו נזירות כלל כיון שמוכרם לגלח כשהלוקח ירצה הוי כאומר הריני נזיר חוץ מתגלחת אין נזיר עד שיזיר מכולן".

צ"ע מ"ש מנזיר י"א א' א' הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומיטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכולן. וגם כאן הרי קיבל עליו יין וטומאה וממילא יחול עליו נזירות לגמרי.

שער אדם שלו

במדבר ה' ואם אין לאיש גואל בסנהדרין ס"ח ב' קטן אינו מוליד, שנאמר ואם אין לאיש גאל, וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל אלא בגזל הגר הכתוב מדבר, (סט א') ואמר רחמנא איש, איש אתה צריך לחזור עליו אם יש לו גואליו ואם לאו. קטן אי אתה צריך לחזור עליו, בידוע שאין לו גואליו.

ובתו' שם הק' מנלי' לקטן ממון הרי אין לו זכיה, והעירו שהואיל ושער אדם שלו הרי משכח"ל שגזלו את שערך.

ועיקר ד"ז ששער אדם שלו מצינו כן במתני' במסכת נדרים (דף ס"ה ע"ב), לגבי החיוב לשלם כתובה, "מעשה באחד שנדר מאשתו הנאה והיתה כתובתה ארבע מאות דינרים, ובא לפני רבי עקיבא, וחייבו ליתן לה כתובתה, אמר לו, רבי, ח' מאות דינרין הניח אבא, נטל אחי ד' מאות ואני ד' מ' אות, לא היה שתטול היא מאתים ואני מאתים, א"ל רבי עקיבא אפילו אתה מוכר שער ראשך, אתה נותן לה כתובתה".

בל תוסיף בברכת כהנים

א. ברי"ה כ"ח ע"ב אי' מנין לכהן שעולה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי כגון ד' א-לקי אבותיכם יוסף עליכם ת"ל לא תוסיפו על הדבר, וכ"ה בשו"ע סכ"ז אינו רשאי להוסיף מדעתו יותר על השלשה פסוקים של ברכת כהנים ואם הוסיף עובר על בל תוסיף.

והנה בשו"ת הר צבי דן אודות כהן שאחר שהיה יורד מהדוכן היה אומר לכל מי שהיה פוגע בו ברוכים תהיו, אם יש בזה משום בל תוסיף.

וני' דהנה ברכת כהנים הוזכרה בתורה בפי' עקב דברים פרק י' ח' לעמד לפני ד' לשרתו ולברך בשמו כו', וכן בפי' שופטים פכ"א ו' ונגשו הכהנים בני לוי כי בס' בחר ד' אלקיך לשרתו ולברך בשם ד' כו', והנה בפי' המקומות הוזכר לברך בשמו, וני' מזה שעיקרה של ברכת כהנים היא לברך בשם ד', וכ"ה גם בפסוק אחר ברכת כהנים ושמו את שמי על בני ישראל, (ועי' ברש"י שכי' שמי היינו שם המפורש וא"כ קאי על מקדש אך בספרי אי' במקדש בשם המפורש ובמדינה בכינוי). וא"כ לענין בל תוסיף הרי בעינין הוספה כעין המצוה וא"כ כל המצוה כשהמוסיף ברכה בשם ד' וכמו שהוזכר בג' שאומר יוסף ד' עליכם כו', אבל כשאומר ברוכים תהיו אין זו ברכה בשם ד' ואין זה דומיא דברכת כהנים, ואין בזה משום בל תוסיף.

ב. ובמק"א כי לענין ברכת הבנים למה אין בזה משום אסור לזר לישא כפיו שהרי מברך יברך כו', וכי' משום שאומר מעיקרא ישימך כו' וא"כ בכחן בכחאי גוונא חשיב מוסיף וא"כ אין זו צורת המצוה, וא"כ בזה כה"ג לא חשיב שמברך, ובה שפיר חשיב בל תוסיף כיון שאומר ישימך אלקים ונמצא מברך בשם ד'.

והנה עי' ברש"י עירובין י"ח ב' דשם בן ארבע אותיות ושם המפורש לא לכל הנשמה ניתן, אלא לכהנים בלבד, דכתיב (דברים ו') ולברך בשמו וכתוב (במדבר ו') ושמו את שמי המיוחד לי. ומבואר דמה שנאמר לכהנים לברך

בשם ד' הוא דוקא בשם המיוחד בן ד' אותיות, ולא בשם בן ב' אותיות, וא"כ ה"ה דלא בשם אלקים, וא"כ מש"נ שבל תוסיף של ברכת כהנים הוא דוקא כשמברך בשם ד' א"כ היינו דוקא בשם של ד' אותיות, וא"כ אינו כש"נ שכשאומר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה חשיב כה"ג בכחן מוסיף וע"כ בזה אין עובר משום זר שנשא כפיו, כיון שלפי"ז לא חשיב בל תוסיף.

ג. ובויקרא פרק ט' (כב) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלימים:

ופרש"י ויברכם - ברכת כהנים יברך, יאר, ישא, ועי' רמב"ן שחולק, ואח"כ כתוב: ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ד' אל כל העם: וברש"י ויצאו ויברכו את העם - אמרו ויהי נועם ה' אלקינו עלינו (תהלים צ' ז), יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם.

ובסי' פנים יפות דן למה לא היה בזה משום בל תוסיף ע"ש. ולהנ"ל הרי משום שתשרה שכינה במעשה ידיכם אין בל תוסיף שאין זו ברכה בשם ד', אלא שהקו' מהברכה ויהי נועם ד' אלקינו עלינו.

וני' דהנה יש לדון אילו אמר הכהן במקום וישם לך שלום וישם לנו שלום, והנה ל' הכתוב בברכת כהנים במדבר פרק ו' (כג) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם, והיינו שברכת כהנים הוא שמברך את ישראל ואינו כולל עצמו בברכה, ואם נימא כן הרי גם כשמוסיף באופן שכולל עצמו עמהם אין עובר על בל תוסיף, וא"כ כשאמרו ויהי נועם ד' אלקינו עלינו אין עובר על בל תוסיף כיון שכולל עצמו עמהם.

ד. והיינו עוד דהנה בתו' מנחות מ"ד א' ד"ה כל והובא במג"א סי' קכ"ח ס"ק ט"ז כי שכהן אחד עולה לדוכן מדברנן, ועי' בפמ"ג ס"ק ג' ועי' קרן אורה סוטה דף ל"ח ד"ה ואמר אביי שדייק מהרמב"ם שאין חילוק בין כהן א' לבי' כהנים, והנה מה שבידך אהרן מעיקרא י"ל שהיה עם בניו, וחשיב ברכת כהנים גמורה גם לפי התו', אבל מה שבידך אח"כ עם משה הרי היה כהן יחיד דמשה לא נצטוו לברך ברכת כהנים ואף שמשה היה כהן אבל רק אהרן ובניו נצטוו בברכת כהנים, ועי' זבחים דף ק"ב א' שאף אם למשה רבינו היה דין כהן אבל לגבי מראות נגעים אהרן ובניו כתיב, והרי גם בברכת כהנים כתיב במדבר פרק ו' (כג) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם, וא"כ אין משה בכלל, ונמצא שאהרן היה כהן יחיד ואין עובר בבל תוסיף.

ה. אבל ל' הגמ' שכהן לא יוסיף משמע אפי' שהמוסיף הוא יחיד וצ"ע. וי"ל שכהן יחיד אין לו מצוה חיובית אבל יש מצוה קיומית דאורייתא וממילא שייך בזה בל תוסיף, ועמש"כ בסוכה לענין בל תוסיף בשמיני בסוכה איך הדין לגבי נשים, ועי' בס' חיים וברכה אות ה' סעיף ע' שהביא מעיקרי הד"ט סי' ל"ג בשם ספר שדה הארץ ח"ג סי' ל"ב שאשה שהוסיפה עוד מין בד' המינין עוברת בבל תוסיף. וא"כ אף בכחן יחיד אם נימא שיש לו מצוה קיומית יש לו בל תוסיף.

הפסרת נשא

שופטים [י"ג ט"ו] ויאמר מנוח אל מלאך ד' נעצרה נא אותך ונעשה לפניך גדי עזים: ויאמר מלאך ד' אל מנוח אם תעצרני לא אכל בלחמך ואם תעשה עלה לד' תעלה כי לא ידע מנוח כי מלאך ד' הוא: ויאמר מנוח אל מלאך ד' מי שמך כי יבא דברך וכבדנך: ויאמר לו מלאך ד' למה זה תשאל לשמי והוא פלאי: ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור לד' ומפלג לעשות ומנוח ואשתו ראים: ויהי בעלות הלהב מעל המזבח השמימה ויעל מלאך ד' בלהב המזבח ומנוח ואשתו ראים ויפלו על פניהם ארצה: ולא יסף עוד מלאך ד' להראה אל מנוח ואל אשתו אז ידע מנוח כי מלאך ד' הוא:

והנה מבואר שבתחילה כשעלה מלאך ד' בלהב המזבח עדיין לא ידע מנוח שהוא מלאך ד' ורק אח"כ כשל אלו הוראות אז ידע שהוא מלאך ד', ויש להבין כשראה שעלה בלהב המזבח למה מזה לבד לא הוכיח שהוא מלאך ד'. וי"ל שבאמת אפשר שעושה איזה אחיזת עיניים וכדחו', אבל דרך העושה דברים כאלו שיחזור ויבא לקבל שכרו או שירצה להתכבד בזה, וכיון שלא הוסיף עוד להראות אל מנוח מזה הוא שהבין שהוא מלאך ד'.